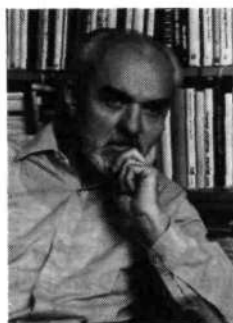

NAŠ DALJNI BLIŽNJI SVET

František
Benhart

Jana Štroblová

Češka pesnica Jana Štroblová se je prvič oglasila z zbirko *Protěž* (Planika, 1958) dvaindvajsetletna, do začetka obdobja »normalizacije« je utegnila izdati še tri pesniške knjige. Od slej je njeno pesnikovanje dobilo precej daljše presledke. Poleg poezije je Štroblová gojila in goji še literaturo za otroke in mladino, in sicer tudi v prozni obliki, znana je prav tako kot prevajalka poezije (Po Tu-i, M. Cvetajeva idr.). V zadnjih nekaj letih si je nadomestila poprejšnjo ne povsem prostovoljno »redkobesednost«. Izšle so ji zbirke (*Čaranja*, 1989), *Fatamorgány* (1991), izbor pesmi z ljubezensko motiviko *Hra na stvoření světa* (Igra z ustvarjanjem sveta, 1991), oddana pa je nova zbirka *Světlohy* (Svetlobne igre).

Poetika Jane Štroblove premore od vsega začetka nekaj izrazitih konstant: skozinskoz polemizira s »filozofijo udobnosti«, svari pred dovzetnostjo za življenjsko navajenost ter utirjenost, se ne strinja z upoštevanjem še tako »obligatornih« družbenih konvencij. Pledira za čustveno iskrenost in gorečnost in za pristnost in čistočo človeških odnosov tako drugega do drugega kot do narave ter njenih višjih, ne vselej vsakemu povsem razvidnih zakonitosti. Niso ji tuje niti teme družbene aktualnosti, nikdar pa jih ne obravnava z neposredno opisno povednostjo, pač pa v pesniški igri, ki se naslanja na stvarnost zasebnega ali političnega vsakdana, hkrati pa tudi na sanjski svet mitov ter za-umskih, »večnostnih« kompetenc. Tako nastaja v njeni poeziji večplastna figurativna govorica, ki jo še potencira nenehna skrb za zrahljano, nekonvencionalno sproščeno jezikovno plat – vsa polna je besednih in črkovnih iger, domislic, »bonmotskih« deviacij, ki prihaja do njih šele sekundarno (neke vrste sprotna iniciacija), tako rekoč spotoma, ne na zadnjem mestu, figurira tu še rima, ki si zmeraj zelo prizadeva za bogatost, neobrabiljenost, nenavadnost in zna ponekod celo šokirati s svojo zavestno, hoteno, ja, kar ostentativno *narejenostjo*.

Ni naključje, da se ena od najnovejših pesniških zbirk Jane Štroblove imenuje *Čaranja* (češki naslov *Čaroděni* je njena lastna tvorba, kakršnih ima v svojih pesmih obilo). Takole na primer zna zarotiti v zvezi z ljubezenskim čustvom, z ljubeznijo: *česar ni, naj je v njej (kar pa je, tega naj ni). Naj je vsakodnevno dogajanje čaranje*. (Za nedogotovljenost prevoda teh verzov se opravičujem.) Torej zamenjava zunanje in notranje resničnosti, to je za Štroblovo bistveno določujoče dejanje. Ali z drugimi njenimi besedami: sanjarija je *resničnost, samo prenesena od drugod*. Ali še drugače: »Z besedo je bil ustvarjen svet, mi pa smo živeli v drugem. Ta »drugi svet«, povrhu svet »normalizatorjev«, ni pomenil za pesnico ječe, niti »ječé duha«, njeno pesniško čaranje ji je omogočalo, da *ne hodi kot ovca po brvi...* pa vendar se je je polastila v tistih časih večkrat otožnost, ne preveč oddaljena od

obupa – toda tudi to porazno stanje poskuša avtorica »izrabiti«, obrniti v prid svojega pesnjenja: *Žalost... razsvetli me, presekaj mojo enooblikovnost, preveč sem že svoja, samosvoja...* Gre namreč za to, da se človek (še zlasti pa pesnik) nikdar ne sme sprijazniti s statusom quo v državi in v svetu (in tudi v samem sebi), z ogroženostjo bivanja nasploh. (Jana Štroblová se aktivno udeležuje v ekološkem gibanju, še več pa v boju za pravice živali). Če že ne goreti več, potem se vsaj premakniti, vsaj pretrgati koreninske laske (prilagajanja), zapiše pesnica drugod, naslovnica pa je zagotovo predvsem ona sama.

V za zdaj zadnji pesniški knjigi Fatamorgány izpoveduje Jana Štroblová svojo tesnobo, svoje nezadovoljstvo s prestrašenostjo in po drugi strani nemarnostjo, vseenostjo človeka v času totalitarizma še drugače kot doslej – na pomoč je priklicala snovalno nit zgodbe. Knjiga potemtakem vsebuje »prolog, lirično komedijo, intermezzo, lirično feerijo in epilog« in na tem fabulacijskem poligonu se dogaja – z ljubezensko začrtanim tlorisom – prava drama paradoksalnosti, ki se razvijajo druga iz druge in so prav v sredini zbirke (intermezzo) v presenetljivi obliki suvereno pesniško zasnovanih pojasnil še »od drugod« presvetljevane in obenem pravzaprav dodatno problematizirane in ponejasnjevane. Knjiga Fatamorgane je vsekakor zahtevno, nelahko branje, mitska raven premore nič koliko stičišč s stvarno, resničnostno konotacijo, kar bi navadnega bralca lahko kar odbijalo: pa ni tako – proti koncu leta 1991 je prav nasprotno končala v neki bralski anketi, saj je postala tu »top« na področju pesniške ustvarjalnosti.